

думку, на даний момент потрібно звернути увагу на пошуки альтернативи евтаназії. Останнім часом у світі створюються хоспіси — спеціалізовані заклади до персоналу яких входять лікарі, кваліфіковані психологи які допомагають людям пережити останній етап їхнього життя. Україна не відстає від такої тенденції і це є дуже правильний напрямок, яким потрібно рухатись і надалі. Більш важливим, ніж право людини на легку смерть, є її право на достойне, якісне життя, у тому числі і в умовах хвороби, яке б включало право на лікування за допомогою гуманних методів, які б були спрямовані на те щоб полегшити страждання і допомогти померти спокійно і безболісно.

Література:

1. Анікіна Г.В. Перспективи легалізації евтаназії в Україні / Г.В. Анікіна // Форум права. — 2009. — № 3. — С. 25-34: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09agvevu.pdf>
2. Домбровська О. Щодо правових аспектів легалізації евтаназії / О. Домбровська // Право України. — 2008. — № 10. — С.19-24.
3. Ворона В.А. Право на евтаназію як складова права людини на життя / В.А. Ворона // Право України. — 2010 — №5. — С.199-205.
4. Конституція України: [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Панюхіна Ю. Морально-правові аспекти евтаназії / Ю. Панюхіна // Юридичний журнал. — 2009. — № 4. — С.43-47.
6. Харчук В. Право на евтаназію як особисте право людини // Юридичний журнал. — 2010. — №4. — С.34-37.
7. Шпачук А.О. Евтаназія: правові та етичні аспекти / А.О. Шпачук // Вісник Академії адвокатури України. — 2012. — Вип. 3. — С.159-163.

Подгорна А.

(наук. кер. — ст. викл. Потапов О.М.)

*студентка I курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА В УКРАЇНІ

Право людини на свободу думки і слова є одним із важливих особистих громадянських прав людини і громадянина. Історично вперше питання про свободу слова і вільне вираження власних думок з'явилося ще у часи Античності, у Стародавній Греції. Подальший інтерес до свободи слова як частини конституційних прав і свобод людини і громадянина

розвивався у добу Нового часу та Просвітництва. На сьогоднішній день питання свободи слова в Україні залишається відкритим. Не зважаючи на численні нормативно-правові акти, що закріплюють це право (такі як Конституція України, закони України «Про інформацію», «Про друковані засоби масової інформації», «Про телебачення та радіомовлення», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» та ін.) фактичний стан свободи слова в Україні залишається дуже важким.

Так, стаття 34 Конституції України проголошує: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір» [1]. Також у п. 3 статті 15 Конституції України зазначено, що «цензура заборонена» [1].

Проте, Основний закон держави також визначає, що «здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [1].

З означених положень конституції випливає, що всі громадяни України, юридичні особи і державні органи мають право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів. Реалізація права на інформацію громадянами, юридичними особами і державою не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб.

Вітчизняний дослідник О. Скрипнюк відзначає, що доступ громадян до відкритої інформації забезпечується шляхом:

- систематичної публікації її в офіційних друкованих виданнях (булетенях, збірниках);

- поширення її засобами масової комунікації;

- безпосереднього її надання заінтересованим громадянам, державним органам та юридичним особам [3, с.30].

Порядок і умови надання громадянам, державним органам, юридичним особам і представникам громадськості відомостей за запитами встановлюються законом або договорами (угодами), якщо надання інформації здійснюється на договірній основі. Обмеження права на одержання відкритої інформації забороняється законом. Переважним правом на одержання інформації користуються громадяни, яким ця інформація необхідна для виконання своїх професійних обов'язків [4, с.160].

Проте законодавство України регулює не лише питання, щодо забезпечення права громадян на вільне отримання, розповсюдження і зберігання інформації, але й встановлює правові підстави обмеження доступу до останньої.

Так, у п. 1 статті 21 Закону України «Про інформацію» вказано, що «Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація» [2].

Більш широке роз'яснення, стосовно типів інформації, що не підлягають вільному розповсюдженню, знаходимо в юридичній літературі.

На думку українського дослідника-правознавця А.І. Марущака, до конфіденційної інформації слід відносити відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. Стосовно інформації, що є власністю держави і знаходиться в користуванні органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності, з метою її збереження може бути відповідно до закону встановлено обмежений доступ — надано статус конфіденційної. Порядок обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, що містять зазначену інформацію, визначається Кабінетом Міністрів України [5, с. 46].

До таємної інформації, як відзначає правознавець О. Скрипнюк, належить інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі. Віднесення інформації до категорії таємних відомостей, які становлять державну таємницю, і доступ до неї громадян здійснюється відповідно до закону про цю інформацію. Порядок обігу таємної інформації та її захисту визначається відповідними державними органами за умови додержання вимог, встановлених законом. Порядок і терміни обнародування таємної інформації визначаються відповідним законом [3, с.31].

Проте, законодавство України, з метою забезпечення гласності та інформаційної безпеки суспільства, встановлює коло тем, інформація з приводу яких завжди має бути у вільному доступі.

Так, згідно закону України «Про інформацію»: «До інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені відомості про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення; про факти порушення прав і свобод людини і громадянина; про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб; інші відомості, доступ до яких не може бути обмежено

відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [2].

Таким чином, з усього вище сказаного слідує, що право громадян на вільне виявлення своїх думок, на здобуття, зберігання і розповсюдження інформації охороняється державою на законодавчому рівні, як одне з основних громадянських прав людини і громадянина. Таке поширення інформації здійснюється за допомогою друкованих чи електронних ЗМІ, публікацій в офіційних друкованих виданнях та як безпосередня передача даних між фізичними та юридичними особами. Проте, у випадках, коли йдеться про інформацію, що становить державну, професійну чи приватну таємницю, можуть бути застосовані обмеження щодо кола осіб, які володіють даною інформацією.

Література:

1. Конституція України: [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про інформацію» : [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Скрипнюк О. Свобода думки і слова: конституційно-правові гарантії в Україні / О. Скрипнюк // Юридична Україна. — 2011. — №3. — С.28-32.
4. Гусйнова-Чекурда Р.З. Конституційне право людини і громадянина на свободу слова (на прикладі електронних ЗМІ / Р.З. Гусйнова-Чекурда // Науковий вісник Національної академії Внутрішніх справ України. — 2011. — № 2. — С.159-166.
5. Марущак А.І. Свобода слова та інформація з обмеженим доступом: співвідношення понять / А.І. Марущак // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2005. — №6. — С.44-49.

Магрос Л.

(наук. кер. — ст. викл. Потапов О.М.)
*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Ще з давніх часів правам людини приділяли багато уваги. Були сформовані різноманітні школи та напрями їх вивчення. Різні вчені, філософи намагалися дати своє визначення правам людини взагалі та кожному праву зокрема. Беззаперечно, фундаментальним правом, яке зумовлене еством людини, що не може змінити жодне суспільство, є право людини на життя.